

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

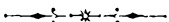
Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KOLDING
LATIN- OG REALSKOLE.

1882.

Indbydelsesskrift

til

A A R S P R Ø V E N

i

Kolding Latin- og Realskole

1882.

- I. Nogle Meddelelser fra Kolding Latin- og Realskoles Arkiv.
- II. Skoleefterretninger.

Af

Karl Theisen.

I. Nogle Meddelelser fra Kolding Latin- og Realskoles Arkiv.

Da den lærde Skole i Kolding nedlagdes ved Loven af 5te April 1855, overgik dens Bibliothek og Samlinger, hvortil ogsaa Arkivet henregnedes, for største Delen til Kolding By, der Aaret efter overdrog dem til Vejle Amt, hvorfra de atter ved Amtsskolens Nedlæggelse i 1880 vandrede tilbage i Kolding Kommunes Eje. Der kan selvfølgelig ikke være Tale om her at give blot nogenlunde fyldestgjørende Meddelelser fra det temmelig righoldige Arkiv, men en samlet Oversigt over dets Indhold tillige med en Gjengivelse af enkelte Aktstykker og en kort Redegjørelse for den tidligere Statskoles Indtægter, Ejendomme og de den tillagte særlige Legater turde have baade historisk Interesse og praktisk Betydning*).

Hvorvidt man lige fra Skolens Stiftelse ca. 1560 har indrettet et efter en rationel Plan ordnet Arkiv, skal jeg lade være usagt; men saa meget er

*) Jeg haaber andensteds at skulle faa Lejlighed til at give mere detaillerede Meddelelser fra Arkivet og derigjennem Bidrag ikke blot til Kolding Skoles, men ogsaa til det lærde Skolevæsens Historie i det hele taget.

vist, at der desto værre nu kun er enkelte Rester tilbage fra det 16de og 17de Aarhundrede. Arkivet i sin nuværende Skikkelse tager nærmest sin Begyndelse med Aaret 1724; thi i dette Aar indrettede Albert Thura*), der var Rektor ved Skolen fra 1723 til 1726, da han kaldtes til Præst for Erst (nu Lejrskov) og Jordrup Menigheder, en „Skole-Bog“, hvori han med stor Omhu samlede alle de spredte Efterretninger om Skolens Oprettelse, Lærerspersonale, Gavebreve, Formue o. s. v. Denne Protokol, der endnu findes i Arkivet, er Hovedkilden til Skolens Historie i ældre Tider. Af Arkivsager, der ere ældre end Thuras „Skole-Bog“, existerer der nu næppe andet end enkelte Gavebreve og en meget interessant gammel Protokol, som bl. a. indeholder Skolens ældre „Regle og Lower“ fra 1593 og de senere Love fra 1656 samt Rektorerne og Hørernes skriftlige Forpligtelse til at udrette deres Embedsgjerning i Overensstemmelse med disse Loves Forskrifter.

Foruden Dokumenter og Protokoller fra Kolding Skole findes der ogsaa i Arkivet adskillige Sager vedrørende de tidligere lærde Skoler i Varde, Vejle og Fredericia, idet Midlerne fra disse Skoler ved

*) Albert Thuras Fader, Laurids T. († 1731), først Rektor i Kjøge, dernæst Biskop i Ribe, har gjort sig bekendt som historisk Forfatter og Poet; Bedstefaderen, Laurids Petersen, der var Rektor paa Herlufsholm, og som antog Navnet Thura (Klippe), var ligeledes Poet; endelig have begge Albert T.s Brødre, Kommandør Diderik de T. (bekjendt fra Striden med Benstrup) og Generalmajor Laurids de T., syslet med literære Arbejder, den første som dramatisk og theologisk Oversætter, den sidste som Historiker og Topograf. Albert T. selv var en meget frugtbar Forfatter, hvis Navn ikke er uden Betydning i vor Literaturhistorie. Han har skrevet theologiske og filologiske, literære og kirkehistoriske Skrifter og havde desuden et fejret Navn som Poet.

deres Nedlæggelse (Varde og Vejle Skoler nedlagdes 1739, Fredericia 1817) delvis overgik til den lærde Skole i Kolding. Arkivets Indhold i store Træk vil fremgaa af nedenstaaende Fortegnelse over Arkivsagerne.

- A. 1 Pakke Breve til Kolding Skoles Forstanderskab, som ere ældre end 1822.
- B. 1 do. 1822—1836.
- C. 1 do. 1837—1843.
- D. 1 do. 1844—1856.
- E. 1 Pakke med Brudstykker af Brevvexling før 1818.
- F. 1 do. med Breve til Rektor 1818—1843.
- G. 1 do. do. 1844—1856.
- H. 1 do. Kasse-Extrakter 1821—1828.
- I. 1 do. med Arkivsager fra den nedlagte lærde Skole i Fredericia.
- K. 1 do. med do. fra den nedlagte lærde Skole i Varde.
- L. 1 do. med do. fra den nedlagte lærde Skole i Vejle.
- M. 1 do. ældre Dokumenter og Gavebreve vedk. Kolding lærde Skole.
- N. Regnskabsprotokol for den lærde Skole i Fredericia.
- O. Kolding Skoles Regnskabsbøger fra 1739 til 1786.
- P. Antegnelser og Decisioner paa Regnskaberne fra 1795—1801.
- Q. Regnskab for Disciplenes Morskabsbibliothek.
- R. Testimonia for Disciple, som ere overgaaede til Kolding lærde Skole.
- S. Examensarbejder af øverste Klasses Disciple.
- T. Kolding lærde Skoles Protokol for Foundationer og Gavebreve.
- U. Protokol over de Bøger, der ere anskaffede for Helt-Peltske Legat.
- X. Fortegnelse over Bøger anskaffede for samme Legat til trængende Disciple.
- Y. Regnskab for samme Legat.
- Z. Det Wissingske Legat 1845—81.

1. Kolding lærde Skoles Regnskabsbog 1724—1767.
 2. Do. — — — 1768—1795.
 3. Stipendie-Oplags-Protokol 1772—1843.
 4. Forstanderskabets Forhandlingsprotokol 1807—1854.
 5. Kassebog 1850—1856.
 6. Korrespondance-Protokol 1819—1844.
 7. Reversal 1847—1856.
 - 8—16. Rektorernes Korrespondance-Protokoller 1818—1856.
 17. Rektorernes Reversal 1844—1856.
 - 18—20. Deliberationsprotokoller 1810—1856.
 - 21—22. Journaler 1845—1856.
 - 23—26. Pensa-Protokoller 1844—1856.
 - 27—30. Censur-Protokoller 1844—1856.
 31. Examensprotokol 1772—1856.
 32. Afgangsexamensprotokol 1844—1856.
 33. Discipelprotokol 1844—1855.
 34. Slutningsregnskabet 1856.
 35. En Partitur med Lov- og Festsange.
 36. Katalog over Bibliotheket.
 37. Do. over Disciplenes Morskabsbibliothek.
 38. Do. over Skolens fysiske Samling.
 39. Bibliothekets Udlaansprotokol.
-
40. Forhandlingsbog for Vejle Amtsskoles Forstanderskab.
 41. Kopibog for Korrespondancen ved Vejle Amtsskole.
 42. Brevjournal for Vejle Amtsskole.
 43. Discipelprotokol for do.
 44. Protokol for Afgangsexaminer ved Vejle Amtsskole.
 45. Protokol for Aarsprøverne ved do.
 - 46—47. Pensa-Protokoller.
 - 48—52. Maanedsbøger for Omflytningen i Vejle Amtsskole.

Af Arkivsagerne vil Pladsen kun tillade at referere ganske enkelte. Som et værdifuldt Bidrag til Skolevæsenets Historie i det 16de Aarhundrede fortjene saaledes de tidligere berørte Skolelove fra

1593 at anføres. De foreligge baade paa Latin og Dansk i en overordentlig tydelig og smuk Afskrift, der, saavidt jeg kan skjønne, skyldes den 10de Rektor ved Skolen, Niels Svendsøn Chronich eller Chronius (1634—1636). Fra Kolding forflyttedes han til Kristiania som Lektor i Theologi, men blev senere mistænkt for Weigelianisme*) og stævnet for Konsistoriet, der dømte ham til Fængsel paa Dragsholm. Her fra udfriedes han 1658 af Svenskerne, hvorpaa han tilbragte sine sidste Aar i Landflygtighed, fulgt af sin Hustru, Maren Jersin, der var en Datter af den som lærd Theolog og Opbyggelsesprædikant bekjendte Biskop i Ribe, Jens Dinesen Jersin. Lovene ere, som det vil ses, forfattede af Jens Sørensen Hart, der var Rektor i Kolding fra 1570 til 1578, dernæst residerende Kapellan og siden Sognepræst i Kolding, Anders Mickelsen, residerende Kapellan i Kolding 1591, senere Biskop i Bergen 1608 til 1615**), og Jens Knudsen Buck, Rektor ved Skolen i Kolding fra 1593 til sin Død 1600.

Kolding Skolis Regler oc Lower, effter huilcke Tienerer udj forne stæd, hereffter skulde holde demnem, at disz bedre Orden oc Hæderlig leffnit Kand holdis ved magt, Aff Mag. Jens Seffrensons Hart Sognepræst, Her Anders Mickelsøns Capellan, oc Jens Knudsøns Buck, Skolmester endregtig Samtycke approberit. Aar 1593.

1) Først skal Skolmesteren oc Hørerer befindis med allerstørste flid oc Wmage at studere til deris ordinarias lectiones, effter Kong. Mayttz: Ordinandtzis oc Fundations liudelse. Saa at Wngdommen

*) Weigelianerne vare en mystisk Sekt, der i det 17de Aarh. havde mange Tilhængere i Øvresachsen. De ivrede mod den lærde Theologi og forkastede flere af de orthodoxe Lærebegreber.

**) I Yngvar Nielsens Beskrivelse af Bergen kaldes han A. M. Buch eller Kolding.

icke forargis, men maa forbedris daglige, Saa sant di icke aff Gud oc deris loulig Øffrighed wil straffis.

2) Skal Hørerer huer wge skiftis wed, at holde sangen wed magt, som den oc aff gammel skick er holden, oc den som saadan wgetienest til Kommer, skal findis i Skolen om morgenen ret lige som Klocken slaar 6, om middagen 12, wnder 4 skilling danskis brøde, men siden skal hand wære forskaanit igien aff Skolen om formiddagen fra 7 til 8 om Eftermiddagen fra 1 til 2.

3) Huor som nogen aff Skoletienere gaar aff Skolen, førend nogen aff hans stalbrødre er tilstæde, Saa at Skolen derfor staar warløs, giffue sig til straff en mark danske.

4) Huo som wden lowlige oc Wigtige forhindringer, forsømmer Skolen en time, giffue til straff 4 skilling dansk, bliffuer hand borte en halff dag, giffue 8 skilling: men om hans brøst findis en gandske dag, daa skal hand straffis paa 24 skilling d: Saa skal det icke wndskyldte nogen, om hand end imod sin willie, forholdis aff nogen dricke selskab, men om hand udj nogen bestilling som hansz Embede eller Person, fornøden wid Kommer, forhindris, daa skal hand forskicke en anden som duelig er udj sit stæd, om det er muligt.

5) Skal Hørerer bewise Skolmesteren den Reuerendz oc lydighed som billig oc pligtig er, udj alle de stycker, som hand dennem paa Skolens oc sit Embedis wegne befaler, under deris Kaldz fortabelse.

6) Wdj lige maade skal oc ingen aff Hørerer fordriste sig til, at wandre nogen stedtz aff By, uden Skolmesterens widskab oc samtycke, Bliffuer hand borte offuer den tid, som hannem er tilsted, daa maa der handlis med hannem, lige som med den der ingen forloff haffuer, dog saa at saadan Leilighed her hosz agtis, som tilforne er rørd om i den 4 Regel.

7) Huo som enten udj huse eller paa gader, laeder sig høre med slem Suergen oc banden, hujen, raaben oc skrigen, giffue til straff, saa tit hansz

brøst der udj Kand bewisis, en god daler. Men om nogen begynder eller gjør parlament, eller anden wlempe, for huilcke Skolepersoner Kand høre ilde, hand straffis effter leiligheden, aff Prædickanternis oc Skoletieners Dom.

8) Om nogen befindis at søge enten Skole, Kircke eller Bord, naar som hand er drucken, giffue til straff 1 mark danske.

Huad andre Christelig oc Skickelig wilckor belanger, skal holdis, som det aff gammel wiisz oc fremfarne brug wærit haffuer.

Desværre vil Skolens Arkiv næppe kunne bringe Lys i Spørgsmaalet om Skolens Stiftelsesaar. I Følge Indskriften paa den ældste af de paa Skolen opbevarede Rektortavler tiltraadte den første Rektor, Jonas Coldingensis, Forfatteren af det ældste Forsøg paa en historisk topografisk Beskrivelse af Danmark (*Daniae descriptio nova*), sit Embede 1552, og denne Angivelse stemmer med Indskriften paa en Mindetavle fra 1732, der opsattes ved Indvielsen af en i dette Aar fuldendt ny Skolebygning. 1552 skjænkede ogsaa Kong Kristian III Herslev Kongetiende til „then Person som Scholemester er ther udj Kolling og hans Eptherkommere Scholmestere“, og da han 1558 yderligere doterede et Pund Korn af Hjarup Kongetiende til den første „Lokat“ (Lærer), maa Skolen altsaa have været i fuld Gang allerede før denne Konges Død. Saavel Traditionen ved Skolen som den ovenfor omtalte Mindetavle fra 1732 og ligeledes en Stentavle, der har siddet paa den ældste Skolebygning, og hvis Indskrift gjengives af Thura i hans „Skole-Bog“, nævner imidlertid Dromning Dorothea som Skolens egentlige Stifterinde, og navnlig tillægges der hende enstemmig Æren for den første Skolebygningens Opførelse. Derimod ere Kilderne meget uenige om, naar dette er sket, idet Angivelserne variere fra 1552 til 1566.

Frederik II, der ligesom Kristian III ofte residerede paa Koldinghus, svigtede ikke Skolen i Kolding, for hvilken hans Forældre havde vist saa stor Interesse. Ved aabent Brev af 21de Marts 1572 overlod han saaledes de to øverste Hørere „wor och Kronens Part aff Korn thiinden aff Randbøll Sogn“, og senere oprettede han endvidere en Slags Kommunitet i det smaa for Skolens Lærere øg Disciple, idet han ved Gavebrev af 22de Juni 1580 bestemte, at der aarlig skulde udredes 250 Rdl. af Koldinghus Len til Bispisning for 12 „Skolepersoner“, Rektor og to Hørere iberegnet. Alle de tidligere omtalte Gavebreve og Diplomer ere nu forsvundne, saa at Kong Frederik II's Fundats paa de kongelige Kostpenge er det ældste Aktstykke, Arkivet besidder. Dels af denne Grund, dels fordi det er en af de betydeligste Dotationer, der i Tidernes Løb er tilfalden Kolding Skole, har jeg troet at burde gjengive Gavebrevet in extenso*):

Wij Frederick thend Anden med Gudtz Naade Danmarckis Norgis Wendis ock Gottis Konning, Hertug wdj Slesuig Holsten (Stormarn) och Dyttmersken, Greffue udj Oldenborg och Dellmenhorst; Giøre alle witterligt Att wij Gud Aldmechtigste thill Loff och Ehre Saa och paa thet Ungdommen wdj Gudtzfryecht guode Seeder och Lerdom Kunde Vnderuisses och optucktes Och fattige Schole Personer, som settis thill Schole her wdj Wor Kiøbsted Kolling hues forældre icke ere formuendis att Vnderholde thenum, och om huilcke ere guod forhobning, Icke skulle nødes aff Armod att offuergiffue theris Schole for

*) Originalen, skreven paa Pergament, er paa flere Steder temmelig beskadiget. De paa Grund heraf ulæselige eller helt forsvundne Ord ere satte i Parenthes og supplerede efter en Kopi fra Midten af forrige Aarh., som opbevares i Skolens Arkiv. Det kongelige Segl mangler.

vnderholdnings brøst skyld Men maa bliffue wed theris Studia att Continuere Religionen thil forfremmelsze och forbedring, Tha haffue wij beuilget forordineret och Sambthøcht och nu (meth thette) wort obne breff beuilge forordinere och (Sambthøcke) Aarligⁿ her effther thill Euig thiid att skulle giffuis her aff wort slot Koldinghus halffthredie hundrit daler thill Tolff Schole Personers vnderholdning ther iblant (beregnet) Scholemesterenn och tho hører Och skall Scholemesterenn giffuis thill Vnderholdning aff forne Summa fem och thiuffue daler Sammeledis huer aff hørerne halff thredie och thiuffe daler Och huer aff the andre Scholepersoner thiuffue daler. Och skall wor Leenszmand her paa wort slot Koldinghus thend som nu er, och her effter (kommendes worder handle) meth en (guod) from danemand aff Borgerne her wdj byenn som forne Tolff Scholepersoner for forne Summa penche meth mad och Øll thilbørligⁿ will vnderholde (och siden) ther meth haffue Indeeende Att the thill Notthorfft bliffue vnderholdet som thet sig bør. Och thersom thend Borger Som thenum vdj saa maade thill Kost Anthagendis worder thenum icke thilbørligⁿ wil Spiisze, Schall forne wor Leenszmand handle med en Anden Borgere som thenum meth gott Øll och mad wille Spiisze och vnderholde. Och paa thet att Scholemesterenn och hørerne maa haffue thes bedre acht och opseende met forne Scholepersoner, Schall the were forpflicht hoesz forne Scholebørnn huor the hosz nogen aff Borgerne bliffuer indtinget thil Kost sielff att søge bord meth thenum. Och skall forne wor Leenszmand med Predicanterne och Scholemesteren aff the fornemiste Skolebørnn vduelge Thiuffe Scholebørnn Som wdj saa maade skulle vnderholdis aff thenum som ere Nottorfftige icke formuendis thenum selff att vnderholde och the om huilcke er slig forhobning att the vdj frembthiiden Kunde were Religionen och Riiget thienlige therudinden icke Ahnseendis nogen Wild Wenskab eller nogen fordeell, Och efftherthij wij nu hermeth och vdj Andre maade haffue Rundeig och naadigst forsørget Scholemesterenn her vdj Kolding, Schal hand were forpflicht meth største fliid och Windskibelig-

hed att Informere och optuchte Vngdomen In Artibus Dicendi Fundamentis Religionis och andre nøttige Lærdom. Thesligte skall Scholemestern som nu er eller hans efftherkommere were forplicht huer wgge om Torszdagen vdj Byekircken att giøre en Predicken Almuen her sammestedtzt thill Salighedtzt vnderuissning och Lærdom. Schulle och hørerne vdj theris Kald skicke thenum wstraffelige meth største fiid vngdommen att vnderuisze och Leere. Sammeledis skulle och the andre Scholepersoner vdj saa maade Vnderholdis, Skicke thenum windskibelig wdj Lærdom och tuchtige vdj Læffnit, Att thet maa bespørges slig wor Kongelige naade och mildhed imod thenum icke att were thill forgeffs. Och skall Superintendenten wdj Riberstigt Aarligⁿ naar hand visiterer forfare om forne Scholepersoners wilkor, om the thenum wdj Lærdom forfremme, Och ellers Saaledis skicke och forholde, att the ere thend Almosze werd, Och thersom nogen eblant thenum findis Wduelige, Schall hand thenum affsette fra forne vnderholdning Och wdj theris sted forordne andre guode duelige Personer Om huilcke ere guod forhobninge. Bedendis och Bindendis wor Leenszmand her paa wort slot Koldinghusz thend som nu er eller her ephther komendis worder Att hand Aarligⁿ thill guode Reede forne halffthredie hundred daler thill forne Tholff Schole Personers vnderholding her sammestedtzt lader fornøye och vdgiffue Och siiden effther som fornit staar haffuer thilbørlig Indseende att altnigist(?) ther meth thilbørligⁿ skickis och forholdis, effther som hand will andtsuare och were bekiendt, Bedendis och formanendis alle wore efftherkomene Konninger vdj Danmarck att the wdj liige maade wille hermeth holde och Effterkomme, icke giørendes her wdj nogen forhindring eller foruandling, icke heller thilstedendis nogen anden noget her emod att forandre forne Scholepersoner thil skade vdj nogre maade Saa frambt the icke thermeth wille opuecke emod thenum gudtz Euige heffn wrede och straff. Giffuit paa wort slot Koldinghusz thend xxiij Junij Aar M d l x x x
 Under wort Signet.

Friderich

Kristian IV forhøjede ved Gavebrev af 2den Marts 1635 de 250 Rdl. til 312 og bestemte yderligere under 1ste Maj 1638, at Halvparten skulde erlægges i rede Penge d. 30te April og den anden Halvdel d. 29de Septbr. Kristian IV's Skrivelser findes ikke længere i Arkivet, og det er heller ikke lykkedes mig at opdage nogen Kopi af dem; men deres Hovedindhold og Tiden for deres Udfærdigelse erfares af det Stadfæstelsesbrev paa Faderens og Bedstefaderens Gave, som Kong Frederik III udstedte i 1664, og som endnu findes vel bevaret blandt Arkivsagerne. Det lyder ordret saaledes*):

Wii Friderich Dend Tredie med Guds Naade Danmarkis Norgis Wendis och Gottis Koning Hertug udj Slesuig Holsten Stormarn och Dyttersken Greffue udj Oldenburg och Delmenhorst; Giøre Alle Witterligt Eftersom Voris Kiere H. forfader Sahl. och høylofflig Ihuekommelsze Koning Friderich dend anden sub dato dend 22 Juny. 1580. Naadigst haffuer Perpetueret een Aarlig deputat aff Halfftrediehundrede Daler, at giffuis af Vort Slott Coldinghuus till Tolf Skoll Personners Vnderholding udj Vor Kiøbsted Colding, der Iblandt berrignet Skoll-Mesteren och thou Høer. Och Voris Kiere H. Fader Sahl. och Høylofflig Ihuekommelsze derpaa sub dato dend 2 Martj. 1635. Naadigst Forordnit een huer aff for: Skoll-Personner Som til foren hafde ichun thiuge dr. hereffter at Skulle Nyde Sex och thiuge Rdr.; Saa och sub dato dend 4 Maij. 1638. Naadigst Determineret dend halffue part deraff at Erleggis till den 30. Aprilis och dend

*) Originalen paa Papir med det kgl. Segl har følgende Paaskrift med Rektor Thuras Haand: „Frid. III. Confirmation paa Kostpengene for Colding Skole extendedere til 312 Rxdrl: dat: 20 Maj 1664.“ Endvidere findes følgende Paaskrift: „Denne original paa 12 Schole personers Kost i Colding her at vere producerit och læst j Ribe d. 13 Martii 1666 oc med vidimerdte copie Som offuerschichisz, confererit, vidner Ped. J. Kraglund“ (den daværende Biskop i Ribe).

anden halffue part till dend 29. Septembr: udj Reede penge, Med Videre forskr: Konge Breffuer Indholder och formelder; — Da effterdj nu udj denne Voris Arffue Regerings tilstand hoesz os om Voris Naadigste Confirmation derpaa Vnderdanigst Anholdesz, thi beuilger och forunder Wii hermed Naadigst, at offuenbemelte = 12. Skolle Personner her effter Som til forn forskne deputat aff bemelte Vort Slott Coldinghuus Skall Nyde och gifuis till deris Vnderholding, och dermed i alle maader at forholdis, Saa som ofuenbemelte dennem derpaa Naadigst gifne Fundatz och Beeffuer Videre Indholder och tilsiger; Forbydendis Alle och en huer herimod efftersom forskrefuit staar at hindre eller udj nogen maader forfang at giøre under Vor Hyldest och Naade. Giffuit paa Voris Konngl. Residentz udj Kiøbenhafn dend 20 Majj: 1664.

Under wort Zignet.

Friderich

M.Friis*)

Skolernes Stilling i økonomisk Henseende var en hel anden i hine Tider end nu. Hver Skole dannede en organisk Enhed for sig med sin særlige Formue og Indtægter, hvoraf Udgifterne skulde dækkes uden nogen Hjælp udefra. Et eventuelt Overskud kom Skolens Kasse til Gode, men paa den anden Side maatte denne ogsaa af sine Midler skyde til, hvis Opgjørelsen ved Regnskabsaarets Udløb udviste en Underballance. Skoler med store Indtægter i Penge eller Korn kunde lægge betydelige Summer op, men Smaaaskolerne i de fjærnere beliggende Provincesbyer førte en ynkelig Tilværelse i enhver Hen-

*) Mogens Friis, f. 1623, d. 1675, fik ved Regeringsforandringen 1660 Sæde i Skattekammerkollegiet og blev senere under Kristian V Skatmester, Medlem af Statskollegiet og Assessor i Højesteret. 1671 ophøjedes han i Grevestanden, og af hans betydelige Godser oprettedes 1672 Grevskabet Frijsenborg. Han er forøvrigt bekjendt som Bogsamler og Mæcen.

seende. Skolepengene, der nu spille en væsentlig Rolle som Indtægtspost, existerede slet ikke i hine Tider, da Disciplene i de latinske Skoler ikke blot nøde fri Undervisning, men endog efter Tidens Lejlighed kunde have ret betydelige Indkomster. Dette var for saa vidt en Fordel, som der netop herved aabnedes Fattigmands Barn Adgang til Datidens højere Uddannelse, men medførte ganske vist paa den anden Side mange Ulemper, navnlig fordi den Disciplene paalagte „Opvartning“ med Sang og Musik i Kirkerne hyppig greb forstyrrende ind i Undervisningen. En Plads som Discipel i en af de bedre stillede Latinskolers øverste Klasse kunde føde sin Mand, og adskillige foretrak Aar efter Aar at nyde et tarveligt Udkomme i Ro og Mag som Mesterlektianer frem for at søge en videre gaaende Uddannelse ved Universitetet, ja man har endog Frasagn om „Degne“, saaledes kaldtes Disciplene i øverste Klasse, som have giftet sig paa Embedet.

Ved Kolding Skole herskede naturligvis i store Træk de samme Forhold som ved Landets øvrige Skoler, saa at et Uddrag af et Aarsregnskab her fra vil give et ret tydeligt Indblik i Skolernes hele daværende økonomiske Forfatning og Indtægternes Fordeling. Vi vælge f. Ex. Regnskabet fra 1ste Maj 1729 til 1ste Maj 1730. Indtægterne falde i to Grupper: A. de Indtægter, der tilfaldt Disciplene eller fordeltes mellem disse og Lærerne, og B. Rektors og Hørernes særlige Indtægter.

A. Til den første Gruppe hørte følgende Poster:

- 1) „De fattige Disciplers Bøsepenge“ 8Rd. 3 Mk. 13 Sk.
- 2) „De Kongelige Kost-Penge“ 312 — „ — „ —
- 3) „Liig-Penge“, Disciplenes Andel 5 — 4 — 7 —

4) „Degne-Pensioner til Disci- plernerne“				
Fra Degnen i Verst og Bække . . „Rd. 4 Mk. „ Sk.				
Fra Degnen i Alminde 1 — 4 — „ —				
Fra Degnen i Seest . . 1 — 4 — „ —				
Fra Degnen i Harte og Bramdrup 1 — „ — „ —				
Fra Degnen i Skande- rup 1 — 2 — „ —				
Fra Degnen i Herslev og Viuf . 1 — „ — „ —				
				7 Rd. 2 Mk. „ Sk.
5) Konsumtionspenge . . .	24	—	„	—
6) „Discants-Penge“, Discip- lenes Andel	12	—	„	5 —
7) „Onsdags Tavle-Penge“ .	22	—	1 —	14 ¹ / ₂ —
				<u>392 Rd. „ Mk. 7¹/₂ Sk.</u>

Disse Penge fordeltes paa følgende Maade:

1) Paa Søn- og Fsteddagene gik de fattigste af Primanerne (Disciplene i nederste Klasse) rundt og tiggede om Brød og Penge i Guds Navn. Den ene af de to Bøsser, der benyttedes ved denne Lejlighed, opbevares endnu paa Skolen. Bøsepengene uddeltes i ligelige Portioner til syv fattige Disciple.

2) De kongelige Kostpenge fordeltes saaledes:

Rektor	51 Rd. 4 Mk. „ Sk.
De tre Hørere til Deling . . .	103 — „ — „ —
Kantoren og Instrumentisten . .	19 — 4 — „ —
Fire Disciple af øverste Lektie .	78 — 4 — „ —
Ni „ „ tredje „ .	59 — „ — „ —
	<hr/>
	312 Rd. „ Mk. „ Sk.

3) Hver Skole havde sin bestemte Taxt for den Tjeneste, Hørere og Disciple gjorde ved de forskellige kirkelige Handlinger. For en Ligbegængelse fik Skolen saaledes fra 2 Mk. 13 Sk. til 4 Rdl., idet Prisen var afpasset efter Antallet af de Klokker, der skulde „gaa“, og efter Størrelsen af det Følge, der var forlangt fra Skolen (hel Skole, halv Skole, enkelt Lektie). Disciplene havde kun Andel i Ligpengene, hvorimod Akcidenserne ved Bryllupper, Barsedaab o. s. v. deltes i to Halvparter, hvoraf Rektor fik den ene og Hørerne den anden som Vederlag for de temmelig betydelige kirkelige Pligter, der paahvilede dem. Rektor holdt saaledes den ugentlige Morgenprædiken om Torsdagen og prædikede desuden til Aftensang paa alle Festdage, medens de tre Hørere skiftevis besørgede Aftensangsgudstjenesten paa de almindelige Søndage. Disciplenes Andel af Ligpengene anvendtes til Indkjøb af Bøger og Papir til de mest trængende blandt dem (en Bog Papir kostede ca. 1730 fra 8 til 14 Skll., et „gammelt“ Exemplar af Æsops Fabler kunde faas for 8 Skll. og en „noget brugt“ latinsk Grammatik for 12 Skll.).

4) Degnepensionerne gaves til Disciple, der hørte hjemme i de vedkommende Sogne. Fem andre Degnepensioner vare desuden henlagte til Skolens Hørere (s. n.).

5) Der var — vistnok af Kong Frederik IV*) — blevet tillagt Skolen og Hospitalet 44 Rdl. af Byens Konsumtionspenge, der aarlig skulde udredes af vedkommende Forpagter, og hvoraf Skolen fik 24 Rdl., Hospitalet 20 Rdl.

En anden undertiden ret anselig, men ikke regelmæssig Indtægt, som Skolen ligeledes havde at dele med Hospitalet, var „Slotstavlepengene“. Naar nemlig Kongehuset opholdt sig paa Slottet, holdtes der Gudstjeneste enten i Slotskirken eller et af Gemakkerne, og Disciplene besørgede da Sangen. Da Skolens Regnskaber nøjagtig angive, paa hvilke Søn- eller Helligdage Slotstavlepengene ere indkomne og hvilke kongelige Personer, der have været til Stede, er man i Stand til ad denne Vej at konstatere, til hvilke Tider Kongehuset har resideret paa Koldinghus lige siden 1724.

6) Fire Aftener aarlig (Mortens-, Jule-, Nytaars- og Helligtrekongersaften) droge Disciplene rundt med Sang og Musik for Folks Døre. De derved indkomne „Diskantpenge“ deltes saaledes, at Rektor fik Halvdelen, Hørerne en Fjerdedel og Disciplene en Fjerdedel. Da disse Penge uddeltes til alle Disciplene, har man ved denne Post paa de aarlige Regnskaber en fuldstændig Discipelfortegnelse. 1729 talte Skolen saaledes 26 Disciple, blandt hvilke en betegnes som „Basunist“ og 6 som „Musici“.

7) Onsdagstavlepengene lagdes op ved Skolen og anvendtes til Understøttelse for de fattige Disciple, der forlode Skolen for at rejse til Universitetet.

*) Jeg slutter dette deraf, at Thura 1724 skriver: „Det haver allernaadigst behaged Hans kongl. Majt at tillægge“ o. s. v. uden nærmere at betegne den vedkommende Konge ved Navn.

B. De for Rektor og Høerne særlige Indtægter*).

Til Rektoratet var henlagt: 1) Korn- og Kvægtiende af Herslev Sogn (Kristian III's Fundats af 1552), der kan beregnes til en aarlig Indtægt af omtr. 112 Rdl.; 2) 4 Rdl. aarlig af Kolding Kirke (Gavebrev fra Kolding Magistrat af 1562); 3) en Tredjedel af Præstepengene, omtr. 6 Rdl. aarlig; 4) Akcidenser. Denne Indtægt kan ikke angives med fuldstændig Nøjagtighed, men kan næppe beregnes til mindre end 20 Rdl. aarlig. Naar hertil regnes Rektors Andel af de ovenfor anførte Fællesindtægter, bliver hans aarlige Løn paa det nærmeste 222 Rdl. 2 Mk. 10 Sk. foruden fri Bolig med Have og to Agre paa Byens Mark.

Angaaende de tre Høeres Indtægter se Tabellen paa næste Side.

I Forhold til Rektors og Høernes Indtægter var en Mesterlektianer, der ad forskellige Veje kunde tjene omtrent 25 Rdl. aarlig i rede Penge, ingenlunde slet stillet, navnlig naar man erindrer, at Stillingen medførte adskillige Sportler, som Hjælp til Bøger, Papir og Klæder. Det maa endvidere bemærkes, at Lærerne ved Kolding Skole, efter hvad der ovenfor er godtgjort om deres Lønningsforhold, have været bedre stillede end de fleste af deres Standsfæller. Nyerup beretter saaledes i sit Udkast til de latinske Skolers Historie, at Rektoren i Storeheddinge i aarlig Løn havde omtrent 120 Rdl., Rektorerne i Præstø, Faaborg og Svendborg henholdsvis 90, 70 og 50 Rdl., ja den stakkels Rek-

*) Kapitaliseringen af Kornydelseerne er dels foretaget efter Thuras Skolebog, dels efter en under 27de Novbr. 1742 foranstaltet Ligning af Degnepensionerne i Ribe Amt, hvoraf en Extrakt findes i Skolens Arkiv, dels endelig, hvor disse Angivelser mangle, efter Falbe-Hansens Skrift om Forandringerne i Priserne paa Danmarks væsentligste Frembringelser.

			III Klasses Hører.	II Klasses Hører.	I Klasses Hører.
			Rd. Mk. Sk.	Rd. Mk. Sk.	Rd. Mk. Sk.
Fælles Indtægter for alle Hørerne :					
1)	De kongelige Kostpenge		34 2 "	34 2 "	34 2 "
2)	Andel af Konsumtionspenge		2 4 10	2 4 10	2 4 10
3)	Diskantpenge omtrent		4 " "	4 " "	4 " "
4)	Akcidenser omtrent		6 " "	6 " "	6 " "
Særlige Indtægter for de enkelte Hørere:					
	Tavlepenge omtrent		20 " "	20 " "	
	Korntiende af Randbøl Sogn		20 " "	20 " "	
	Af Regimentsskrivestuen		5 " "		
	20 Degnepenge af Erst og Jordrup		4 " "		
	" " Eltang og Vilstrup*)		" " "	6 " "	
	" " Anst og Gjesten		" " "	" " "	3 " "
	" " Hjarup og Vamdrup		" " "	" " "	2 4 "
	" " Starup og Nebel		" " "	" " "	1 4 "
	Af Kolding Kirke (Kasper Markdanners Fundats af ²⁴ / ₁ 1605)		" " "	" " "	6 4 "
			96 " 10	93 " 10	61 " 10

Desuden havde Hørerne fri Bolig enten paa Skolen eller i Rektorresidensen.

*) Degnepensionen af Eltang og Vilstrup beløb sig til 6 Tdr. Byg, hvilket kapitaliseret til Datidens Pris omtr. vilde give 13 Rdl. 5 Mk.; men i Følge den omtalte Ligning af 1742 nedsattes Afgiften til 6 Rdl. Den daværende II Klasses Hører protesterede, men udrettede intet, skjønt han fik Medhold hos Stiftsøvrigheden.

tor i Rødby maatte endog nøjes med 30 Rdl. aarlig; han var altsaa omtrent gageret som en Mesterlektianer i Kolding. Det var unægtelig paa Tiden, at en Del af disse Smaaskoler nedlagdes, og der nedsattes derfor 1733 en Kommission (Iver Rosenkrands, Biskop Worm, Konfessionarius Frauen, Thomas Bartholin d. y. og Gram) for at undersøge Universitetets og Skolernes Forhold i alle Henseender og indkomme med Forslag. Resultatet blev, hvad Sagens økonomiske Side angaar, at en stor Mængde Latinskoler nedlagdes, og at disses Midler anvendtes til Forbedring af Lærernes Kaar ved de Skoler, der bibeholdtes. Forordningen desangaaende udkom 17de April 1739, og ved Reskript af 4de Marts 1740 ordnedes Forholdet specielt for Ribe Stift. Midlerne fra den reducerede Skole i Varde tilfaldt, som alt bemærket, ved denne Lejlighed Kolding, hvorved Lærernes Indtægter forøgedes med ca. 70 og Disciplenes med henved 60 Rdl.

I Begyndelsen af indeværende Aarhundrede omdannedes de lærde Skolers Administration og økonomiske Forhold fuldstændig. Ved Plakat af 19de Juli 1805 oprettedes nemlig Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler, i hvis Haand den hele Ledelse af Skolernes indre og ydre Anliggender lagdes. Der opnaaedes ved denne Centralisation en højst ønskelig administrativ Ensartethed, som den tidligere Administration paa Grund af sin lokale Karakter havde maattet savne. Samme Aar bortfaldt ligeledes den „Sangopvartning“ i Kirkerne, som lige fra Reformationen havde paahvilet Disciplene i de lærde Skoler, men som nu fuldstændig havde overlevet sig selv, og som ogsaa faktisk havde medført en stor Mængde Misbrug. Til Erstatning for det Tab, der herved paaførtes Skolerne, bestemte man, at der aarlig af Statskassen skulde

udbetales 6000 Rdl. Endelig oprettedes ved Forordningen af 22de Maj 1806 et almindeligt Skolefond, der skulde bestyres af Direktionen for Universitetet og de lærde Skoler, og hvortil der strax henlagdes en Kapital af 25,000 Rdl. Denne ny Institution var fremvoxet af den Anskuelse, at de rigere Skoler burde komme de fattigere til Hjælp, hvorfor det aarlige Overskud fra hine skulde indbetales til Fondet, som saa atter af sine Midler skulde dække de mindre formuende Skolers Underbalance. Skolernes særlige Legater og Beneficier vedbleve derimod som hidtil at administreres af de vedkommende Skoler og i Overensstemmelse med de fundatsmæssige Bestemmelser. Det var under disse Omstændigheder af forholdsvis mindre Betydning for Kolding lærde Skole, at dens Midler 1817 forøgedes ved Nedlæggelsen af Fredericia Skole, hvorved den ogsaa kom i Besiddelse af enkelte Indtægter fra den 1740 reducerede Skole i Vejle, som ved denne Lejlighed vare blevne lagte til Fredericia.

Ved Loven af 10de April 1855 deltes Kolding Skoles Midler paa følgende Maade:

Staten beholdt:

- 1) Kongetienden af Skanderup, Taulov, Herslev og Randbøl Sogne samt Varde Landsogn, nogle Tienderefusioner fra Outrup, Skibet, Hjarup og Vinding Sogne, tilsammen: 131 Tdr. 5 Skpr. og 2 Fdk. Rug, 492 Tdr. 5 Skpr. og $3\frac{1}{4}$ Fdk. Byg og 23 Rdl. 80 Sk. i Penge.
- 2) Nogle Jordejendomme ved Vejle, der 1856 afhændedes for 5870 Rdl.
- 3) De kongelige Kostpenge (312 Rdl. aarlig).

Ribe Kathedralskole erholdt:

- 1) Legatkapitaler i Obligationer til et Beløb af 1625 Rdl.

2) Indtægten af to Enge ved Varde, hvoraf den aarlige Leje den Gang var 84 Rdl. 16 Sk.

3) Teilmanns Legat, 40 Rdl. aarlig.

Kolding By fik foruden Skolebygningen og Inventariet:

1) Skolens rentebærende Kapital, der beløb sig til 2178 Rdl. 32 Sk., hvortil lagdes Eigtveds Legat, Renten af 34 Rdl. 48 Sk.

2) Kolding Borgeres Legat, stort 500 Rdl.

3) De Refusioner fra Kirker og Præstekald, der oprindeligt vare tillagte Skolens Hørere og Disciple, 11 Rdl. 32 Sk. aarlig.

Kolding Kirke endelig fik:

1) Det Helt-Peltske Legat, der i Følge Fundatsen efter Skolens Nedlæggelse skulde gaa over til Byens Kirke.

2) Eftergivelse af et Kirken paahvilende aarligt Bidrag af 50 Rdl. til Skolebygningens Vedligeholdelse.

3) Eftergivelse af en anden aarlig Afgift til Skolen paa 9 Rdl. 22 Sk., der var traadt i Steden for Kirkens tidligere Forpligtelse til at levere Vadmelkjortler til nogle af Disciplene.

II. Skoleefterretninger.

Den 28de September 1881 afgik den tidligere Bestyrer af Vejle Amtsskole, Professor H. C. F. Lassen, Ridder af Dannebrog, ved Døden. Alle, der have kjendt den afdøde i hans Manddoms kraftige Aar, ere enige i, at han saavel var en særdeles kundskabsrig Mand som en kyndig Pædagog og nidkjær Lærer, der fuldstændig gik op i sin Gjerning, og hvis Tanke tidlig og sent dvælede ved Skolen. Et talende Vidnesbyrd om, med hvilken Interesse han omfattede sine Disciple, afgiver den af ham førte Discipelprotokol, idet den foruden de sædvanlige Meddelelser indeholder en stor Mængde omhyggelig samlede biografiske Oplysninger om hans tidligere Elever efter deres Bortgang fra Skolen. Det er derfor ogsaa let forstaaeligt, at Amtsskolens Nedlæggelse, der i og for sig var et Vendepunkt af den største Betydning i Professor Lassens Liv, tillige kunde medføre en Krisis i den alderstegne Mands hele Tilværelse. Han var egentlig ikke rask fra det Øjeblik, da han ophørte med sin ansvarsfulde Livsgjerning, som han i en lang Aarrække havde ofret sine bedste Kræfter og viet alle sine Evner.

Forstanderskabet.

I Skolens Forstanderskab, der bestaar af 5 paa 6 Aar valgte Medlemmer, have følgende Mænd Sæde:

- Hr. Gaardejer Bramsen, Binderup,
- Konsul Grau,
- Sagfører Hansen,
- Borgmester Schjørring,
- Prokurator Zahn (R*).

Den første er valgt af Vejle Amts Skoleraad, de fire sidste af Kolding Byraad.

Examiner.

1. Realafgangsexamen af højere Grad 1881.

Til denne Examen indstillede sig følgende fem Disciple, der alle vare gaaede over fra Vejle Amtsskoles næstøverste Klasse til Kolding Latin- og Realskoles IV Klasse:

Christian Nissen Bramsen, Søn af Gaardejer
B. i Sønder Bjert.

Valdemar Axel Hoffmann, Søn af Stabssergent
H. i Kolding.

Hans Peter Emil Kjeldsen, Søn af Skomager
K. i Kolding.

Sophus Andreas Martin Raben, Søn af Kjøb-
mand R. i Kolding.

Carl Peter Wedel, Søn af Bager W. i Kolding.

Som beskikkede Censorer deltog i Bedømmelsen Hr. Docent Vilh. Thomsen (Dansk, Tysk, Engelsk og Historie) og Hr. Docent Julius Petersen (Arithmetik og Geometri). Desuden viste følgende Mænd Skolen den Velvilje at deltage i Censuren: Hr. cand. pharm. Clément (Naturlære), Hr. cand. theol. Eiler (Naturhistorie), Hr. Oberst Marcher (Fransk) og Hr. Skoleinspektør Siersted (Geografi).

Udfaldet ses af omstaaende Liste:

	Dansk.	Tysk.	Fransk.	Engelsk.	Historic.	Geograf.	Naturhistorie.	Arithmetik.	Geometri.	Naturlev.	Points.
C. N. Brønssen.	mg÷	mg÷	ug÷	ug÷	mg+	ug÷	ug÷	g.	mg.	ug÷	78.
V. A. Hoffmann.	g÷	g÷	mg+	g+	g÷	g.	tg÷	g.	mdl+	g÷	40 $\frac{1}{3}$.
H. P. E. Kjeldsen.	mg÷	g.	g+	mg÷	g÷	g+	mg÷	g+	tg.	g.	57.
S. A. M. Raben.	g+	tg.	mg+	g+	mg÷	ug÷	mg÷	g.	tg.	mg÷	58.
C. P. Wedel.	mg÷	g÷	tg+	g+	mg÷	mg.	mg.	g+	tg÷	g÷	51 $\frac{2}{3}$.

Til „bestaaet“ fordres 33 Points, til „bestaaet med Udmærkelse“ 83 Points.

2. Skolens Aarsprøve

afholdtes efter det i forrige Aars Program angivne Skema og med følgende Resultat:

Af II Klasses 25 Disciple opflyttedes 7 i III st. Kl. og 10 i III Realkl.; af I st. Klasses 13 Di-

sciple 7 i II st. Kl.; af I Realklasses 17 Disciple 15 i II Realkl.; af 3dje Underklassen 26 Disciple 9 i I st. Kl. og 13 i I Realkl.; af 2den Underklassen 25 Disciple 16 i 3dje Underkl.; af 1ste Underklassen 12 Disciple 10 i 2den Underkl.

Undervisningen.

1) Fagene have været fordelte paa følgende Maade mellem Lærerne:

Bestyreren: Dansk i III og II Kl.; Historie i III, II, I st. og I R.; Geografi i III, II, I st. og I R.; Naturhistorie i 3 Underkl.	24	Timer.
Hr. cand. philol. Wiwel: Dansk i 3 Underkl.; Latin i III st., II st. og I st.; Græsk i III st.; Tysk i 3 Underkl.	30	—
Hr. cand. polyt. Jessen: Matematik og Regning i III, II, I st. og I R.. Naturlære i III R.; Geografi i Underklasserne	30	—
Hr. cand. philol. Klein: Dansk i I st. og I R.; Fransk i III, II og I Kl.; Historie i Underklasserne	30	—
Hr. Lærer og Translatør Holst (Skolens Inspektør): Tysk i III, II, I st., I R. og 2 Underkl.; Skrivning i III R., II, I st., I R. og 3 Underkl. . .	27	—
Hr. Lærer Larsen: Naturhistorie i I st. og I R. samt i 2 og 1 Underkl.; Religion i 3 Underkl.; Skrivning i 2 og 1 Underkl.; Tegning i alle Klasser	30	—

Hr. Lærer Olsen: Engelsk i III R., II R. og I R.; Religion i I st. og I R.; Regning i Underklasserne . . 30 Timer.

Timelærere.

Hr. Overbetjent Borch (D. M.) med Understøttelse af Hr. Glarmester Andersen: Gymnastik i hele Skolen 11 —
 Hr. Lærer Hansen: Religion og Dansk i 2 og 1 Underkl. 14 —
 Hr. Boghandler Løding: Naturhistorie i III og II Kl. 4 —
 Hr. Kordegn Schmidt: Sang i hele Skolen 3 —
 Hr. Pastor Wagner, Sognepræst til Seest: Religion i III og II Kl. . . 3 —

2) De ugentlige Timer, der have været tillagte de enkelte Fag, ses af nedenstaaende Tabel:

	1 U.	2 U.	3 U.	1 st.	1 R.	II st. F. R.	III st. F. R.	
Religion	2	2	2	2	2	2	1	13
Dansk	5	5	5	3	4	3	3	28
Tysk		4	3	3	4	3	1	21
Fransk			4	5		2 2	2 2	17
Engelsk					5	5	5	15
Latin				5		6	6	17
Græsk							5	5
Historie	2	2	2	2	2	2	2	14
Geografi	2	2	2	2	2	2	2	14
Naturhist.	2	2	2	2	2	2	2	14
Mathematik				3	3	4	4	14
Regning	4	4	3	2	2	2	1	18
Naturlære							3	3
Skrivning	4	4	3	1	2	1 1	1	17
Tegning	2	2	2	1	2	1 1	1	12
Sang	(2)	(2)	(2)	[1]	[1]	[1]		3 (9)
Gymnastik	4	(3)	(3)	[2]	[2]	(2)	(2)	11 (18)
	29	32	33	34	33	8 27 7	13 22 11	236 (249)

3. Oversigt over Aarets Arbejde.

Religion.

1 U. Det gamle Testaments Historie efter Balslev, 15 Psalmer. — 2 U. Det ny Testaments Historie efter Balslev, 13 Psalmer. — 3 U. Det gamle Testaments Historie efter Balslev, sammes Katekismus indtil Artiklerne, 12 Psalmer. — I st. og I R. Den ny Pagts Historie efter Angers Bibelhist. samt flere Søndagsevangelier efter Testamentet, 1ste og 2den Artikel efter Balslevs Katekismus, 13 Psalmer. — II st. og II R. Jesu Liv efter Angers Bibelhist. med Jævnførelse af det ny Testamente, 22 Psalmer. — III st. og III R. Apostlenes Gjerninger og Thessalonikerbrevene ere gjen-nemgaaede og forklarede.

Dansk.

1. U. Funch, Røgind og Warburgs Læsebog S. 1—149 samt S. 195—217. 18 Smaadigte ere lærte udenad. Mundtlig Gjenfortælling og Stavning. En Stil ugentlig (Afskrivning). — 2 U. Funch, Røgind og Warburgs Læsebog S. 149—195 samt S. 213—282. 6 længere Digte ere lærte udenad. Mundtlig Gjenfortælling og Stavning. Kjendskab til Ordklasserne indøvet. En Stil om Ugen (Diktat). — 3 U. Oplæsningsøvelser med Prosa og Vers efter Matzens danske Læsebog f. Mollenkl. Sproglærens Grundtræk efter et trykt Skema indøvede v. Analyse. Adskillige længere Digte lærte udenad. En Stil om Ugen (Diktat og Gjenfortælling). — I st. og I R. Oplæsning og Analyse efter Winkel Horns og Borchsenius's Læsebog. Bojesens danske Sproglære læst og repeteret. Flere Digte ere lærte udenad. En Stil om Ugen (væsentlig Gjenfortælling). — II st. og II R. Oplæsning af Prosa og Poesi efter Winkel Horns og Borchsenius's danske Læsebog. Grammatiken læst efter Dorph og indøvet ved Analyse i mindst én ugentlig Time. 9 Digte ere lærte udenad. I Reglen en Stil om Ugen (dels Gjenfortælling, dels friere Opgaver). — III st. og III R. Oplæsning af forskellige udvalgte Stykker Prosa og Poesi efter Winkel Horns og Borchsenius's Læsebog. Grammatiken indøvet ved Analyse i mindst én ugentlig Time. 6 større Digte ere lærte udenad. I Literaturhistorie er, efter en kort Fremstilling af Reformationstiden og den „lærde Tid“, Holbergs og Oplysningens Tidsalder gennemgaaede med et dikteret kort Omrids som Grundlag. Udvalgte Stykker af de nævnte Perioders For-

fattere ere oplæste for Disciplene, endvidere er Jakob v. Thybo læst og omhyggelig gjennemgaaet baade med Hensyn til Indhold og Form. I Reglen en Stil om Ugen (Gjengivelse af et bekjendt Stof eller selvstændigere Skildringer).

Tysk.

2 U. Kapers og Simonsens Læsebog for Begyndere S. 1—54 samt de tilsvarende Grundtræk af Formlæren efter Kaper. — 3 U. Kapers og Simonsens Læsebog f. Begyndere 3dje Afsnit. Den regelm. Formlære efter Kaper samt de uregelmæssige svage og nogle af de almindeligste stærke Verber. De første 20 Sider af Kapers Stiløvelser f. Beg. benyttede til Oversættelse fra dansk til tysk. — I st. og I R. Kapers og Simonsens Læsebog f. Beg. 3dje Afsn., Kapers Læsebog f. Mellemkl. S. 1—49. Sammes Grammatik til 2den Konjugation (med Undtagelse af § 41—47). Oversættelse fra Dansk til Tysk efter Kapers Stiløvelser I. En Hjemmestil ugentlig. — II st. og II R. Kapers Læsebog f. Mellemkl. S. 49—109. Sammes Grammatik forfra til S. 68. Ugentlig Oversættelse efter Kapers Stiløvelser I. En Hjemmestil ugentlig. — III st. og III R. Kapers Læsebog for Mellemkl. S. 95—107, 125—135, 162—193, Kapers og Simonsens Læsebog f. d. højere Kl. forfra til S. 67. Hele Formlæren efter Kaper. En Hjemmestil ugentlig.

Fransk.

3. U. Pios Læsebog f. Begyndere forfra til S. 30 med de tilsvarende Afsnit af Formlæren. En Skolestil ugentlig. — I st. Pios Lærebog f. Beg. forfra til S. 61 med de tilsvarende Stykker af Formlæren. En Stil ugentlig skiftevis hjemme og p. Skolen. — II st. Pios Lærebog f. Beg. S. 41—92. De uregelmæssige Verber. En Stil ugentlig skiftevis hjemme og p. Skolen. — III st. Pios Lærebog f. Mellemkl. S. 22—58, 110—135, 174—207. Formlæren efter Jungs Grammatik. En Stil ugentlig efter Jungs Stiløvelser vexelvis hjemme og p. Skolen.

Engelsk.

I R. Listovs Ledetraad v. d. første Underv. i Engelsk, 2den Afdeling. De første 11 Stykker af Listovs Læsestykker og Stiløvelser, 1ste Afdl. Det vigtigste af Formlæren. En Stil ugentlig dels hjemme, dels paa Skolen. — II R. Listovs Læsestykker II S. 1—85. Sammes Læsest. og Stiløvelser I de første 27 Stykker samt Poesien, hvoraf enkelte Digte ere

lærte udenad. Formlæren efter Rosing. En Stil ugentlig hjemme eller p. Skolen. — III R. Listovs Læsestykker II S. 26—161. Sammes Læsestykker og Stiløvelser I fra Stk. 33—51 samt Poesien, hvoraf enkelte Digte ere lærte udenad. Skiftevis ugentlig Stil og Version.

Latin.

I st. Forchhammers Læsebog med det tilhørende af Madvigs Grammatik. De danske Stykker ere første Gang skrevne, ved Repetitionen lærte mundtlig. Mod Slutn. af Aaret skriftlig Øvelse i at danne og bruge Sætninger med ut, Accus. m. Infin. og absol. Ablativ. — II st. Cæsars Gallerkrig 5te Bog samt de 20 første Kapitler af 6te Bog. Madvigs Grammatik: Formlæren og nogle Hovedregler af Syntaxen. Hjemmestil efter Iversens Stiløvelser, 1ste Afsn., alle de lige og en Del af de ulige Stykker, Resten af disse dels mundtlig dels skriftlig paa Skolen. Jævnlig Øvelse paa Skolen i skriftlig Version af et nylig læst Kapitel, undertiden Gjengivelse af en længere Episode. — III st. Cæsars Gallerkrig, 2den Bog fra Kap. 20. Ciceros første og anden Tale mod Catilina. Af Ovids Metamorfoser i Blochs Udvalg: Verdensaldrene (uden Lykaon), Deukalion, Europa og Cadmus (388 Vers) med d. nødvendigste af Metriken efter Madvigs Grammatik. Formlæren repeteret, og alt det væsentligste af Syntaxen læst og indøvet dels mundtlig, dels skriftlig ved Stil efter Iversens Stiløvelser indtil 4de Afsnit.

Græsk.

III st. Formlærens Grundtræk efter Berg indøvede ved Hjælp af sammes Forskole. De tre første Kapitler af Xenophons Anabasis, 5te Bog læste og flere Gange repeterede med Indprentelse af de forekommende uregelm. Verber.

Historie.

1 U. Danmarks Historie til 1660 efter Barfods „Lede-
traad“. — 2 U. Oldtidens Historie efter Blochs mindre Lære-
bog. — 3 U. Middelalderen og den nyere Tid til d. franske
Revolution efter samme Bog. — I st. og I R. Nordens Hi-
storie til 1523 samt Grækenlands Historie efter Blochs Lære-
bog t. Br. f. Realskoler. — II st. og II R. De tre nordiske
Rigers Historie til 1523 samt d. nyere Tid til 1660 efter
samme Bog. — III st. og III R. Den nyere og nyeste Tids
Historie efter samme Bog.

Geografi.

1 U. De nordiske Riger, Øst- og Sydeuropa efter Granzows lille Geografi. — 2 U. Syd-, Vest- og Mellemeuropa efter samme Bog. — 3 U. Mellemeuropa og de fremmede Verdensdele efter samme Bog. — I st. og I R. Fra den politiske Geografi til Sydeuropa efter Granzows større Lærebog. Hovedpunkterne af den fysiske Geografi ere lejlighedsvis gennemgaaede. — II st. og II R. Fra den politiske Geografi til Vesteuropa efter samme Bog. Den fysiske Geografi lejlighedsvis gennemgaaet og indøvet i sine Hovedtræk. — III st. og III R. De fremmede Verdensdele samt Danmark, Skandinavien og Rusland efter samme Bog.

Naturhistorie.

1 U. Pattedyrene og Fuglene efter Sahlertz: Vejledn. v. d. første Underv. i Nath. — 2 U. Fugle, Krybdyr, Padder og Fisk efter samme Bog. — 3 U. Leddyr og Bløddyr efter samme Bog med Forbigaaelse af Smaakrebs, de fleste Hvidorme o. s. v. Indledningen til Plantelæren efter Strøms mindre Lærebog. — I st. og I R. Menneskets Benbygning, Blodomløb o. s. v. samt Pattedyr og Fugle efter Lütken Nr. 2. — II st. og II R. Fisk, Leddyr og Bløddyr efter samme Bog. — III st. og III R. Pattedyr, Fugle, Krybdyr og Padder efter samme Bog. Plantens Form og de tokimbladede Planter efter Vaupells Botanik.

Mathematik.

I st. og I R. Addition, Subtraktion, Multiplikation, Division, Proportioner og Decimalbrøk efter Steens elementær Arithm. — II st. og II R. Proportioner, Decimalbrøk, Potens og Kvadratroduddragning efter Steens element. Arithm. og sammes Algebra. Steens Geometri til Transversaler. Opgaver dels paa Skolen, dels i Hjemmet. — III st. og III R. Potens, Rod, Ligninger af 1ste og 2den Grad efter Steens Algebra. Sammes Geometri fra Rumstørrelsers Maaling til Forhold mellem Arealer eller Perimetre. Repeteret det ifjor læste Pensum. I Reglen 2 Hjemmeopgaver ugentlig.

Naturlære.

III R. Schmidts mindre Lærebog i Fysik til Magnetisme. Jørgensens Kemi til Klor.

Regning.

1 U. De fire Regningsarter i ubenævnte og benævnte

hele Tal. Ofte Hovedregning. — 2 U. De fire Regningsarter i benævnte hele Tal samt Reguladetri. Hovedregning. — 3 U. Multiplikation, Division og Reguladetri i benævnte hele Tal samt forberedende Brøkopgaver. — I st. og I R. Forberedende Brøkopgaver samt Addition, Subtraktion og Multiplikation efter Meyers Regnebog II. — II st. og II R. Blandede Opgaver efter Jensens Regnebog II. Decimalbrøk, Gjennemsnits- og Delingsregning, omvendt og sammensat Forhold efter Hansens Regnebog III. — III st. og III R. Blandede Opgaver efter Jensens Regnebog II. Gjennemsnits- og Delingsregning, omvendt og sammensat Forhold, Procentregning og Beregning af Arealer efter Hansens Regnebog III.

Disciplene.

Den 23de November 1881 havde vi den Sorg at miste en af vore flinkeste og mest paalidelige Disciple, Einar Grandjean Schumacher, Søn af afdøde Toldkontrollør Schumacher. Trods sit skrøbelige Helbred og de derved foranledigede hyppige og lange Forsømmelser formaaede han dog bestandig paa Grund af sin Lærelyst, stränge Pligtfølelse og betydelige Evner at opfylde Skolens Krav paa en saadan Maade, at han hørte til de flinkeste i sin Klasse. Han bevarede under sin lange og smertefulde Sygdom, som han bar med et sjældent Taalmod og en for hans Alder mærkværdig Karakterstyrke, en levende Interesse for Skolen og dens Gjærning, for Kammerater og Lærere.

Skolen talte umiddelbart efter Sommerferien 145 Disciple, i Oktober Kvartal 141, i Januar Kvartal 140 og i April Kvartal 133 Disciple. Der er i Aarets Løb indmeldt 2 og udgaaet 14 Disciple. Af disse ere 8 udmeldte ved Konfirmationen for at gaa over i praktiske Livsstillinger, 3 have forladt Skolen paa Grund af Forældrenes Bortrejse, og to udmeldtes paa Grund af langvarig Sygdom — den ene af disse er senere afgaaet ved Døden.

Efter Forældrenes Livsstilling fordele Disciplene sig paa følgende Maade: 45 ere Sønner af Handlende, 42 af Landbrugere, 25 af Haandværkere, 13 af Embeds- og Bestillingsmænd, 8 af Fædre i forskellige Livsstillinger. I nedenstaaende Fortegnelse ere Disciplene opførte i alfabetisk Orden; Fædrenes Stilling er tilføjet i Parenthes. Hjemstedet anføres kun, naar Forældrene ere bosatte uden for Kolding.

III st. Kl. *M. Goldschmidt* (Kjøbm. G.), *C. Mortensen* (fhv. Gaardejer M.), *C. Møller* (afd. Gaardejer M.), *J. Mørch* (Provst M., S. Bjert), *J. Ravn* (Gaardejer, Sognefoged R., Vonsild), *J. Skøtt* (Gaardejer S., Vonsild), *C. Ørum* (Slagterm. C. C. Ø.). — 7 Disciple.

III R. Kl. *E. Caprani* (afd. Fotograf C.), *C. Christensen* (Kjøbm. C.), *F. Hoffmann* (Stabssergent H.), *Th. Johansen* (Snedkerm. J.), *F. Mau* (afdøde Mejeriforpagter M.), *S. Petersen* (Kæmner P.), *J. Schytte* (Kjøbm. S.), *A. Wedel* (Bagerm. W.). — 8 Disciple.

II st. Kl. *H. Brødsgaard* (Proprietær B., Jordrup), *F. Hansen* (Skibsbygger H.), *J. C. Harboe* (Kjøbm. H.), *C. Hatt* (Gaardejer H., Stenderup), *Th. Jakobsen* (Gaardejer J., Anst), *J. Juhl* (Vinhandler J.), *O. Nielsen* (Kjøbm. C. N.), *J. Petersen* (Proprietær P., Krogager), *V. Schjørring* (Borgmester S.). — 9 Disciple.

II R. Kl. *E. Bløcher* (afd. Garver B.), *N. Flensburg* (Møllejejer F., Skovmøllen), *C. F. Hansen* (Kjøbm. Ad. H.), *C. Hartmann* (Malerm. H.), *N. Jensen* (Vognfabrikant J.), *J. Juhl* (Brygger J.), *C. Jørgensen* (Gaardejer J., Bramdrup), *V. Kralund* (Kjøbm. K.), *C. Lauesen* (Gaardejer L., Stenderup), *M. Lind* (Gaardejer L.), *P. Lind* (Urmager L.), *P. Løding* (Boghandler L.), *H. Moesgaard* (Gaardejer M., Gjesten), *J. Ræder* (Proprietær R., Dyrehavegaard), *M. Stahnke* (Kjøbm. S.). — 15 Disciple.

I st. Kl. *E. Borch* (Kjøbm. E. B.), *J. Boysen* (Kreaturhandler B.), *K. Bramsen* (Gaardejer B., Binderup), *N. Buhl* (Konditor B.), *S. Frost* (Branddirekt. F.), *L. Goldschmidt* (Broder til M. G. i III st. Kl.), *A. Halby* (Mægler, H.), *M. Kaa-lund* (Kjøbm. K.), *J. Lundager* (Kjøbm. L.), *H. Raben* (Kjøbm. R.), *G. Ræder* (Broder til J. R. i II R. Kl.), *C. Schmidt* (Kjøbm. A. S.), *M. Utzon* (Møller U., Dalby), *C. Vyff* (Gaardejer V., Vonsild). — 14 Disciple.

I R. Kl. *H. Andresen* (Gaardejer A., Eltang), *E. Brødsgaard* (Broder til H. B. i II st. Kl.), *J. Bøttzauw* (Proprietær B., Varmark), *C. Daugaard* (Kjøbm. D.), *J. Daugaard* (Avlsbruger D.), *V. Glumsøe* (Lærer G.), *C. Hansen* (afd. Kjøbm. H.), *J. Iskov* (Gaardejer H. C. I., Vonsild), *J. L. Iskov* (Gaardejer S. I., Vonsild), *C. Kyster* (Skomagerm. C. K.), *P. Lind* (Proprietær L., Nygaard), *M. Nielsen* (afd. Hestehandler N.), *M. Nissen* (Kjøbm. N.), *C. Olesen* (Inspektør O., Ringkjøbing), *M. Petersen* (Propr. P., Bygballe pr. Aarhus), *S. Simonsen* (Vognmand S.), *J. Thomsen* (Kjøbm. T.). — 17 Disciple.

3 U. Kl. *C. Bastrup* (afd. Kjøbm. B.), *A. Bløcher* (Broder til E. B. i II R. Kl.), *A. Boesen* (Proprietær B., Eltang), *J. Borch* (Broder til E. B. i I st. Kl.), *J. Burcharth* (Malerm. B.), *V. Caprani* (Broder til E. C. i III R. Kl.), *J. Corydon* (Lærer C.), *J. Deissner* (Læderhandler D.), *H. Hagsted* (Gaardejer H.), *O. Hoy* (afd. Gaardejer H., Hylkegaard), *O. Iskov* (Broder til J. L. I. i I R. Kl.), *J. Jackerott* (afd. Møller J.), *C. Kjølgaard* (Lærer K.), *C. Krøldrup* (Kjøbm. K.), *F. Kyster* (Skomagerm. A. K.), *N. Lind* (Gaardejer L., Hjarup), *P. Rasmussen* (Kjøbm. R., Jordrup), *V. Ravnkilde* (Stationsforvalter R., Brørup), *H. Roed* (Kjøbm. R.), *Kn. Schwensen* (Overretssagf. S.), *E. Svensson* (Hotelejer S.), *C. Tillisch* (Herredsfoged, Kammerjunker T.), *C. Wagner* (Pastor W., Seest). — 23 Disciple.

2 U. Kl. *J. Borch* (Broder til E. B. i I st. Kl.), *U. Boesen* (Broder til A. B. i 3 U. Kl.), *P. Buhl* (Broder til N. B. i I st. Kl.), *H. C. Dons* (Gaardejer D., Seestgaard), *J. Drejer* (afd. Kommissionær D.), *H. Gether* (afd. Apotheker G.), *V. Halby* (Broder til A. H. i I st. Kl.), *C. Hansen* (Broder til F. H. i II st. Kl.), *K. Jensen* (Broder til N. J. i II R. Kl.), *Kn. Jensen* (Kjøbm. P. J.), *C. Juhl* (Broder til J. J. i II. st. Kl.), *A. Kralund* (Broder til V. K. i II R. Kl.), *H. G. Kyster* (Broder til F. K. i 3 U. Kl.), *P. Madelung* (Proprietær M., Østerbygaard), *C. Nielsen* (Murmester N.), *O. Nielsen* (afd. Gaardejer N., Brændkjærgaard), *M. Olesen* (afd. Kjøbm. O.), *H. M. Raben* (Broder til H. R. i I st. Kl.), *C. Schwensen* (Broder til Kn. S. i 3 U. Kl.), *H. Hansen Slot* (afd. Gjæstgiver S.), *J. Vyff* (Broder til C. V. i I st. Kl.), *J. Wichmann* (Kjøbm. W.), *J. Wisbech* (Boghandler W.). — 23 Disciple.

I U. Kl. *J. Borch* (Broder til E. B. i I st. Kl. og J. B. i 2 U. Kl.), *H. Buhl* (Broder til N. B. i I st. Kl. og P. B. i 2 U. Kl.), *M. Burcharth* (Broder til J. B. i 3 U. Kl.), *M.*

Christensen (Broder til C. C. i III R. Kl.), *T. Flensburg* (Broder til N. J. i II R. Kl.), *N. Hansen* (Kjøbm. H. R. H.), *H. Jensen* (Kjøbm. F. J.), *H. Johnsen* (Stationsforvalter J., Holsted), *N. Kaaber* (Sagfører K.), *H. Kaalund* (Broder til M. K. i I st. Kl.), *J. Kralund* (Broder til V. K. i II R. Kl. og A. K. i 2 U. Kl.), *A. Krøldrup* (Broder til C. K. i 3 U. K.), *F. Lassen* (cand. polit., Lt. L., Kjøbenhavn), *F. Nissen* (Organist N.), *O. Røder* (Broder til J. R. i II R. Kl. og G. R. i I st. Kl.), *C. Utzon* (Broder til M. U. i I st. Kl.), *V. Wedel* (Broder til A. W. i III R. Kl.). — 17 Disciple.

Skolens Samlinger og Inventarium.

Bibliotheket

er i indeværende Skoleaar blevet forøget med følgende Bøger*):

Sprogvidenskab og Literatur.

Nordisk Tidsskrift for Filologi. Ny Række, 5te Binds 3dje og 4de H.

K. Rovsing: Konservative Sprogbemærkninger. 1881.

I. Aasen: Norske Ordsprog. Kristiania 1881.

Sv. Grundtvig: Tillæg til dansk Haandordbog.

J. Grimm u. W. Grimm: Deutsches Wörterbuch. 4 Binds 1ste Afdl., 3dje Levering, 6te Binds 8de Lev., 7de Binds 1ste og 2den Lev.

Sundby og Baruël: Dansk-norsk-fransk Ordbog 3dje til 6te H.

* Baruël: Ordhjælp til Rocherolles: Les secondes lectures enfantines. 1882.

* Carl Michelsen: Franske Stiløvelser, 2det Afsnit. 1882.

Jensen: Latinsk-dansk Ordbog til Skolebrug. 1ste H. 1881.

Aug. Müller: Wörterbuch d. Aussprache ausländischer Eigennamen. Leipzig 1877.

Flor: Haandbog i den danske Literatur v. P. Hansen. 1881.

Sig. Müller: Kortfattet dansk Literaturhistorie. 1881.

*) † betyder tilsendt fra Ministeriet, * Gave fra Private. Hvor Trykkestedet ikke anføres, er det Kjøbenhavn.

- Martin Hammerich: Frømstillingens Kunst. 1881.
 Georg Ebers: Kejseren, oversat af Otto Borchsenius. 2det B. 1881.
 Z. Topelius: Feltlægens Historie. Paa Dansk v. Fr. Winkel Horn. 2det til 6te B. 1880—82.
 Westermann's illustr. deutsche Monats-Hefte, herausgegb. v. Fr. Spielhagen. 1881: Oktbr. til Dcbr., 1882: Jan.—Maj. Braunschweig.
 M. Tullii Ciceronis de finibus bonorum et malorum. Madvigius recens. et enarr. 1876.
 Arnoldus Hug: Xenophontis expeditio Cyri. Lipsiæ 1878.
 Platonis opera quæ feruntur omnia edidit Mart. Schantz. Nr. 1, 2, 8, 9, 13. Lipsiæ 1875—81.
 S. Müller: Omrids af Verdenslitteraturens Historie. 1881.

Pædagogik og Skolevæsen.

- † Fortegnelse over de 229 Studerende, der i 1881 have tilendebragt Afgangsexamen ved de lærde Skoler eller Tillægsexamen ved Universitetet.
 † 20 Programmer fra norske Skoler for 1881.
 Goos: Aarvog for Kjøbenhavns Universitet og d. polyt. Læreanstalt for 1854—71: 5te H., for 1878—79 og for 1879—80.
 Vor Ungdom. 1881: 2det til 6te H. 1882: 1ste og 2det H.
 Agur: Skolens Brøst. 1882.
 Krarup-Hansen: Om Anskuelighedsmethoden. 1881.
 Axel Hertel: Om Sundhedsforholdene i de højere Dreng- og Pigeskoler i Kjøbenhavn. 1881.
 L. Kock: Den danske Landsbyskoles Historie til 1848. 1882.
 Jul. Lehmann: Et Bidrag til Belysning af Sygeligheden i Skolerne. 1881.
 Alfr. Levinsen: Om Forandringer v. Skolelærernes Uddannelse og Stilling. Aalborg 1881.
 S. C. Müller: Om Bibelhistorien i Skolen. 1881.
 Jens Nørregaard: Sorø og Viborg. 1881.
 Oetken: Om Skolerne i de forenede Stater i Nordamerika. Oversat af Knut Hougen. Kristiania 1881.

- Axel Sørensen: Den nye Pagts hist. Bøger i ny Oversættelse med særligt Hensyn til Husguds-tjeneste, Privatbrug og Skolebrug. 1881.
 Chr. V. Nielsen: Nyt Kursus i elementær Frihaandstegning. 1ste til 6te H.

Historie, Rets- og Statsvidenskab.

- Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie. 1881. 2det til 4de H.
 Historisk Tidsskrift. Femte Række, II B., 3dje H. III B., 1ste og 2det H.
 Samlinger til jydsk Historie og Topografi. VIII B., 3dje og 4de H. Aalborg 1881.
 Historisk Arkiv. 1881: 6te til 12te H. 1882: 1ste til 5te H.
 Skrifter udgivne af Selskabet til historiske Kildeskrifters Oversættelse. XIX til XXII.
 P. Brock: Historiske Efterretninger om Rosenborg. I og II. 1881—82.
 Mejborg: Borgerlige Huse særlig Kjøbenhavns Professor-Residentser. 1881.
 O. Nielsen: Kjøbenhavn i Aarene 1536—1660. 1ste Dels 2det H. 1881.
 Kinch: Ribe Bys Historie og Beskrivelse 1536—1660. 2det og 3dje H. Odder 1881.
 Møller: Nogle historiske Optegnelser om Fredericia. Fredericia 1882.
 Bugge: Studier over de nordiske Gude- og Heltesagns Oprindelse. 2det H. Kristiania 1881.
 Kr. Erslev: Dronning Margrethe og Kalmarunionens Grundlæggelse. 1882.
 Brandt: Om Lunde-Kanniken Christiern Pedersen. 1882.
 Troels Lund: Danmarks og Norges Historie i Slutn. af 16de Aarh. IV B. 1882.
 Fridericia: Danmarks ydre politiske Historie 1635—45. 1881.
 S. Birket Smith: Leonora Christina Grevinde Ulfeldts Historie. 2den Del. 1881.
 Mejborg: Billeder af Livet ved Christian V's Hof. 1882.
 Chr. Bruun: Admiral Lord Nelson og Peter Willemoës. 1882.

- Wih. Swalin: Det danske Statsraad 1800—1881.
Kjbh. og Stockhl. 1881.
- Sørensen: Den anden slesvigske Krig. 1ste til
4de H. 1881—82.
- Claes Lundin och Aug. Strindberg: Gamla
Stockholm. 6te til 8de H. Stockholm 1881.
- Bloch og Secher: Haandbog i den græske og
romerske Mythologi. 1ste til 5te Levering.
1881—82.
- J. Aars: Sokrates. Kristiania 1882.
- J. N. Madvig: Den romerske Stats Forfatning og
Forvaltning. II B. 1882.
- Motley: Opstanden i Nederlandene. Oversat af
F. Meldahl. 1ste til 11te H. 1881—82.
- * Th. Hertel: Tidstavler til Historien. Odense 1881.
Samling af Love og Anordninger 1881—85. 1ste
H. 1881.
- Falbe Hansen og Will. Scharling: Danmarks
Statistik. 16de til 18 H. 1881—82.
- Mason og Lalor: Nationalekonomiens A. B. C.
Oversat af A. S. Petersen. 1882.

Geografi, Naturvidenskaber og Matematik.

- Geografisk Tidsskrift. 1881. 1ste til 4de H.
- Fra alle Lande. Aargangene 1880 og 81. 1882:
1ste til 4de H.
- Herm. J. Klein: Jorden og dens Naturforhold.
Bearbejdet af F. C. Granzow. 1ste til 8de Le-
vering. 1881—82.
- Schneider: Naturhistorisk-geografisk Type-Atlas.
1881.
- Dyring: Kongeriget Norge, dets Geografi, Sam-
fundsindretninger og Næringsveje. Porsgrund 1881.
- v. Klöden u. Rich. Oberländer: Deutsches Land
und Volk. V og IX B. Leipzig 1881—82.
- Nordenskiöld: Vegas färd kring Asien och Eu-
ropa. 4de til 12te H. Stockholm 1881—82.
- Hovgaard: Forslag til en dansk arktisk Expedi-
tion. 1882.
- Heinr. Kiepert: Lehrbuch d. alten Geographie.
Berlin 1878.
- Tidsskrift for populære Fremstillinger af Natur-
videnskaben. 1881: 3dje til 6te H. 1882: 1ste H.

- Skildringer af Naturvidenskaberne for Alle. 1ste til 16de H. 1881—82.
 Tidsskrift for Physik og Chemi. 1881: 4de til 12 H. 1882: 1ste til 4de H.
 Bergsøe: Fra Mark og Skov. 19de til 21de H.
 Paul Bert: Livet og Livsfunktionerne hos Mennesket og de højere Dyr. Udgivet af F. Levison. 1ste og 2det H. 1882.
 * Victor Borgen: Lyslære til Br. f. Skoler og Seminarier. 1882.
 * Victor Borgen: Om Lyset, et Tillæg til Naturlære f. Borger- og Almueskoler samt Pigeskoler. 1882.
 Opfindelsernes Bog. 53de—56de H. 1881.
 Tidsskrift for Mathematik. 1881: 3dje til 6te H. 1882: 1ste H.
 Julius Petersen: Statik. 1882.

Skrifter af blandet Indhold.

Skrifter udgivne af Udvalget for Folkeoplysningens Fremme. Nr. 116—121. 1881—82.

Den naturhistoriske Samling

har ved Indkjøb modtaget følgende Forøgelser:

- En Glente.
- En Taarnfalk.
- En Mursvale.
- En Landsvale.
- En Solsort.
- En Bogfinke.
- En Fløjelsand (*anas fusca*).
- En Hættemaage (*larus ridibundus*).
- Kranium af et Raadyr.

Blandt forskellige Gaver til Samlingen fremhæves:

- En Papegøje, Gave fra Hr. cand. philol. Klein.
- En temmelig righoldig og fortrinlig konserveret Æggesamling, Gave fra Hr. Student Späth, Kjøbenhavn.

Et Hvepsebo, Gave fra Hr. Kjøbm. Theisen v.
Vordingborg.

En Hornugle	} Gaver fra Disciple.
Ensydamerikansk Tudse (bufo aqua?)	
En Støkker	
En Bækørred	
To Bikager	

Det øvrige Undervisningsapparat og Materiel

er ikke blevet forøget i indeværende Skoleaar; men en større Udgift paa dette Omraade forestaar, da Skolens Materiel er anskaffet 1844 og altsaa selvfølgelig trænger til en tidssvarende Afløsning. Foreløbig vil der i Løbet af Sommerferien blive anskaffet nye Skoleborde til en af Klasserne.

Skolebygningen

modtog i Sommerferien 1881 en almindelig udvendig Afpusning, endvidere er der i Aarets Løb blevet opført en Mur mellem Bestyrerens private Gaard og den tilstødende Gade, ligesom Bygningen delvis er bleven forsynet med underjordiske Afløbsrender. Værelset, hvori de naturhistoriske og fysiske Samlinger ere opstillede, er blevet udvidet, saa det nu udgjør et Rum af c. 9 Al. Bredde og 10 Al. Længde.

Forskjellige Meddelelser.

Legater og Fripladser.

Kolding Borgeres Legat uddeltes efter Fundatsens Bestemmelse d. 22de Oktbr., da Stiftelsesdagen, den 23de Oktbr., i 1881 faldt paa en Søndag. Følgende Disciple erholdt Præmie for Fremsigelse af danske Vers: J. Mørch, M. Goldschmidt, H. Brødsgaard, V. Schjørring, A. Halby, L. Goldschmidt og C. Olesen. Præmie for Sang tildeltes følgende Di-

sciple: C. Pelle, C. F. Hansen, S. Svensson, C. Tillsch, P. Rasmussen, H. Gether og K. Jensen.

Da Sparekassen for Kolding By og Omegn i Oktober 1881 havde bestaaet i fem og tyve Aar, viste Sparekassens Bestyrelse Skolen den Velvilje at oprette en Friplads for en Discipel fra Landet. Pladsen er bleven besat i Overensstemmelse med den fra Skolens Bestyrer i den Anledning gjorte Indstilling. Desuden have 8 Disciple nydt fri Undervisning og 4 ere gaaede for halv Betaling.

Korrespondance

20de Maj 1881 modtoges Skrivelse fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet med Skema over den skriftlige Del af Afgangsprøven.

17de og 23de Maj indløb forskellige Skrivelser fra Undervisningsinspektionen ang. Ordningen af den forestaaende Afgangsprøve for Realdisciple.

1ste Juni modtoges Skemaet over de forestaaende Afgangsexaminer ved de lærde Skoler og de højere Realskoler 31te Juli afsendte Bestyreren Meddelelse til Ministeriet om den afsluttede Realafgangsexamen af højere Grad.

1ste Oktbr. Ministerielle Skrivelser af 14de, 28de og 30te Septbr. ang. Forstaaelsen af den kgl. Anordn. af 30te Aug. 1881.

27de Oktbr. Meddelelse fra Formanden i Bestyrelsen f. Sparekassen angaaende den oven omtalte Friplads for en udenbys Discipel. — Bestyrerens Svar afsendtes 1ste Novbr.

13de Novbr. Ministerielt Cirkulære af 10de s. M. ang. forskellige Bestemmelser i kgl. Anordning af 30te Aug. 1881.

20de Decbr. Brev fra Departementschefen u. Kirke- og Undervisningsministeriet med Anmodning om at udfylde et vedlagt Skema over de Disciple fra Vejle Amtsskole, der indtil 1878 havde absolveret Realafgangsexamen af lavere Grad. — Bestyrerens Svar afsendtes 23de Decbr.

23de Decbr. Ministeriel Skrivelse af 6te s. M. ang. forskellige Bestemmelser i kgl. Anordning af 30te Aug. 1881.

12te Marts. Ministerielt Cirkl. ang. Gjennemførelsen af Anordningen af 30te Aug. 1881.

10de April afsendtes Meddelelse fra Bestyreren til Ministeriet om, at der i indeværende Skoleaar ikke vil blive af-

holdt Realafgangsexamen ved Kolding Latin- og Realskole, da Skolen ikke har haft nogen IV Kl.

14de Maj modtoges kgl. Anordning af 12te s. M. ang. Kvinders Adgang til at underkaste sig d. alm. Forberedelses-examen.

Forholdsregler mod smitsomme Sygdomme.

I Overensstemmelse med ministerielt Cirkulære af 11te Maj 1880 ville følgende Regler være at iagttage:

a. Naar der udbryder en smitsom Sygdom i et Hjem, hvor der findes skolesøgende Børn, gjøres der strax Anmeldelse derom til Skolens Bestyrer.

b. Hvis Sygdommen viser sig at være Skarlagenfeber, Difteritis, Blodgang, exanthematisk Tyfus eller Kopper, formenes Disciple — saa vel som Lærere —, i hvis Hjem der findes Patienter med disse Sygdomme, Adgang til Skolen, indtil al Fare for Smitte er hævet.

c. Denne Forholdsregel vil derimod i Reglen ikke være at iagttage under andre Epidemier (f. Ex. Mæslinger, Kighoste, Faaresyge, tyfoid og gastrisk Feber), med mindre disse skulde være af særlig ondartet Karakter. Tvivlstilfælde afgjøres af Skolens Bestyrer efter Konference med vedkommende Huslæge.

Uddrag af Skolens Regnskab for 1881.

Indtægt.

Overskud fra 1880	561 Kr. 85 Ø.
Skolekontingent	10,375 — 44 —
Statskassens Tilkud	3,000 — „ —
Amtsskolefondets Tilkud	2,000 — „ —
Renter af Kapital	328 — 79 —
Refusion fra Kolding Kirke	22 — 66 —
Examensgebyr	60 — „ —
Nogle solgte Laboratoriesager	92 — „ —
	<hr/>
	16,440 Kr. 74 Ø.

Udgift.

Løn til faste Lærere	11,300	Kr.	„	Ø.
Tilskud til Pensionsfondet	565	—	„	—
Timeundervisning	1,004	—	„	—
Inspektion	141	—	„	—
Pedeltjeneste og Rengjøring	319	—	81	—
Bygningernes Vedligeholdelse	1,219	—	76	—
Inventariets Vedligeholdelse	225	—	8	—
Brændsel og Belysning	243	—	86	—
Skatter og Afgifter	156	—	55	—
Regnskabsføreren	100	—	„	—
Bibliothek og Samlinger	480	—	37	—
Præmier til Disciple (Kld. Borgeres Legat)	42	—	35	—
Forskjellige Udgifter	290	—	11	—
			16,087	Kr. 89 Ø.
Overskud	352	—	85	—
			16,440	Kr. 74 Ø.

Aarsprøven i Juni og Juli 1882*).

Hr. cand. philol. Klein har faaet Permission for at foretage en Studierejse til Frankrig, i hvilken Anledning Aarsprøven for hans Vedkommende vil blive afholdt før den egentlige Skoleexamen.

Mandagen den 19de Juni.

8—11. I st. og I R. Dansk Stil.

8—10. 3 U. Fransk.

1—2. III st. Fransk.

Tirsdagen den 20de Juni.

9—10. } I st. Dansk.
12—1. }

*) Da Skolen ikke iaar har haft nogen fjerde Klasse, vil der ikke blive afholdt nogen Afgangsexamen.

Onsdagen den 21de Juni.

8—10. I R. Dansk.

Torsdagen den 22de Juni.

8—10. 3 U. Historie.

12—2. II st. Fransk.

Fredagen den 23de Juni.

8—10. 2 U. Historie.

12—1. 1 U. Historie.

Lørdagen den 24de Juni.

8—9. } I st. Fransk.
11—12. }

Skriftlig Prøve.

Torsdagen den 29de Juni.

11—2. II st. og II R. . . . Tysk Stil.

11—2. III st. Latinsk Stil.

11—2. III R. Engelsk Stil.

Fredagen den 30te Juni.

8—10³/₄. 1 U. Regning.

8—10³/₄. 2 U. Dansk Stil.

8—10³/₄. 3 U. Regning.

8—10³/₄. I R. Tysk Stil.

8—10³/₄. I st. Tysk Stil.

8—10³/₄. II st. og II R. . . Dansk Stil.

8—10³/₄. III st. og III R. . . Arithmetiske Opgaver.

11¹/₄—2. I R. Regning.

11¹/₄—2. I st. Regning.

11¹/₄—2. II st. og II R. . . . Mathematiske Opgaver.

11¹/₄—2. III st. og III R. . . Tysk Stil.

Lørdagen den 1ste Juli.

8—10³/₄. 1 U. Dansk Stil.

8—10³/₄. 2 U. Regning.

8—10³/₄. 3 U. Dansk Stil.

8—10³/₄. I R. Engelsk Stil.

8—10³/₄. I st. Latinsk Stil.

8—10 ³ / ₄ . II R.	Engelsk Stil.
8—10 ³ / ₄ . II st.	Latinsk Stil,
8—10 ³ / ₄ . III st. og III R.	Dansk Stil.
11 ¹ / ₄ —2. II st. og II R. . .	Regning.
11 ¹ / ₄ —2. III st. og III R. .	Geometriske Opgaver.

Mundtlig Prøve.

Fredagen den 7de Juli.

8—10. 1 U.	Dansk.
10—1. 2 U.	Geografi.
8—11. 3 U.	Tysk.
8—10. I R.	Geografi.
10—12. I st.	Naturhistorie.
8—10. II R.	Engelsk.
12—2. II st.	Latin.
8—10. III.	Naturhistorie.
10—12. III.	Historie.
12—2. III	Dansk.

Lørdagen den 8de Juli.

8—11. 2 U.	Naturhistorie.
8—11. 3 U.	Dansk.
8—10. I R.	Engelsk.
11—1. I R.	Historie.
8—10. I st.	Mathematik.
8—11. II	Dansk.
11—2. II.	Tysk.
8—10. III	Tysk.
11—1. III	Mathematik.

Mandagen den 10de Juli.

8—10. 1 U.	Geografi.
8—11. 2 U.	Dansk.
11—2. 3 U.	Geografi.
8—10. I R.	Tysk.
11—1. I R.	Naturhistorie.
8—10. I st.	Latin.

- 11—1. I st. Historie.
 8—11. II. Naturhistorie.
 8—10. III Geografi.

Tirsdagen den 11te Juli.

- 8—10. I R. Matematik.
 8—10. I st. Tysk.
 12—2. I st. Geografi.
 8—11. II. Historie.
 11—2. II. Matematik.
 8—10. III R Engelsk.
 12—2. III st. Græsk.

Onsdagen den 12te Juli.

- 8—10. 1 U. Naturhistorie.
 8—11. 2 U. Tysk.
 8—11. 3 U. Naturhistorie.
 11—2. II Geografi.
 8—10. III st. Latin.
 10—12 III R. Naturlære.

Mandagen den 3dje Juli, Kl. 9, prøves de nye Disciple.

Fredagen den 14de Juli, Kl. 10, bekendtgjøres Aarsprøvens Udfald, hvorefter Sommerferien tager sin Begyndelse.

Torsdagen den 17de August, Kl. 8, begynder Undervisningen i det nye Skoleaar.

Disciplenes Forældre og Foresatte saa vel som Enhver, der har Interesse for Skolen, indbydes til at overvære Aarsprøven og Bekjendtgjørelsen af dennes Udfald.

Kolding Latin- og Realskole, d. 15de Juni
 1882.

Karl Theisen.